

ARCHEOLOGIENOTA 2020112
Tremelo (Baal) — Montystraat

DEEL II : PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

ATELIER ILSE ROOVERS
ARCHEOLOGISCHE STUDIES
RAPPORT 11

Atelier Ilse Roovers
Bergstraat 39
2861 Onze-Lieve-Vrouw-Waver
0495 / 88 72 88

© Atelier Ilse Roovers, Archeologische studies, 2020, 11.
Wettelijk depot: D/2020/14.897/11

Illustratie voorblad: detail uit de 16de eeuwse **kaart van Christian Sgrootens**, *Nobilissimus Brabantiae ducatus, qui Mosa et Schaldi fluminibus orbiculariter fere circumscribitur et includitur*. Opgemaakt in 1573. Op schaal ca 1:260.000.

Op de teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Gelieve mij de wens om gebruik te maken van de teksten of illustraties schriftelijk over te maken. Deze uitgave mag niet zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt. Gegevens worden niet gedeeld met derden zonder uitdrukkelijke toestemming van de opdrachtgevers of initiatiefnemers. Atelier Ilse Roovers aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

ARCHEOLOGIENOTA 2020|12

Tremelo (Baal) – Montystraat

DEEL II – PROGRAMMA VAN MAATREGELLEN

Ilse Roovers

Onze-Lieve-Vrouw-Waver
2020

Inhoudstafel

DEEL II : PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1. INLEIDING	5
1.1 Administratieve fiche	5
1.2 Aanleiding vooronderzoek	6
1.3 Impact van de geplande werken	7
2. RESULTATEN VAN HET VOORONDERZOEK.....	9
3. ADVIES VOOR HET VERVOLGONDERZOEK.....	10
Bepalingen inzake toevalsvondsten	11
Bibliografische referenties	12
Lijst van Figuren.....	12

1. INLEIDING

1.1 Administratieve fiche

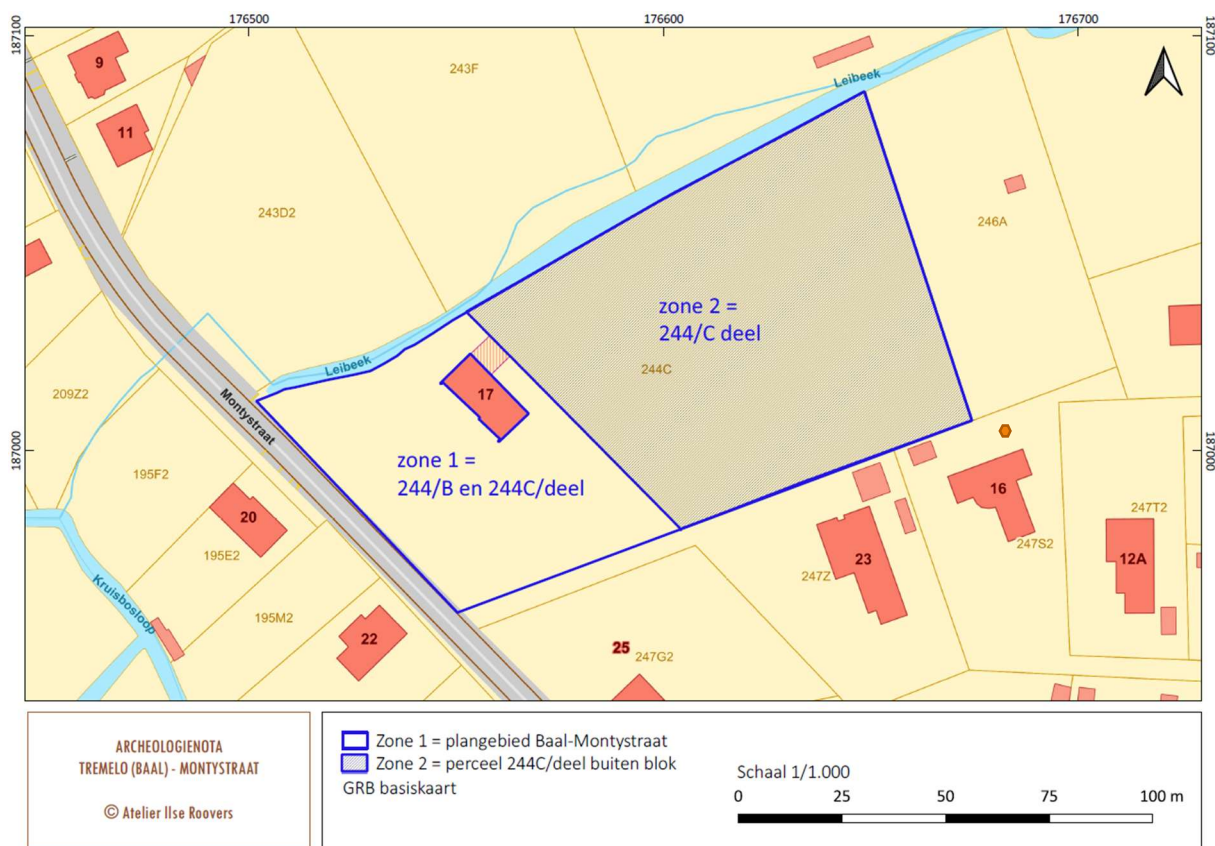
Initiatiefnemer	dhr. en mevr. Guido en Ingrid De Wit-Eyckmans	
Project	archeologienota Tremelo (Baal) – Montystraat	
Projectcode	2020I12	
Geplande ingreep	verkaveling van 6 loten voor halfopen bebouwing	
Oppervlakte	3.486m ²	
Wetgeving	de wetgeving met betrekking tot de archeologie: het onroerend erfgoed decreet van 12 juli 2013 en het onroerend erfgoed besluit van 16 mei 2014, die voor archeologie in werking traden op 1 juni 2016, gewijzigd op 18 juli 2017 en met terugwerkende kracht toepasbaar vanaf 1 juni 2017.	
Gemeente	Tremelo	
Deelgemeente	Baal	
Provincie	Vlaams-Brabant	
Arrondissement	Leuven	
Kadastrale gegevens	Baal, sectie C 244/B en C/244C deel	
Bounding Box	X	Y
	176.502.2	187.011.6
	176.552.5	187.033.2
	176.604.2	186.981.0
	176.551.5	186.961.3
Autorisatie	Ilse Roovers, OE/ERK/Archeoloog/2019/00032	
Auteurs	Ilse Roovers	
Onderzoekstermijn	september 2020	
Trefwoorden	archeologienota, bureaustudie, Zuiderkempen, Demer- en Laakvallei	

1.2 Aanleiding vooronderzoek

Het terrein waarvoor een omgevingsvergunning wordt aangevraagd, is gelegen aan Montystraat 17 te Tremelo, deelgemeente Baal.

Het betreft een aanvraag voor een verkaveling voor de uitvoering van zes loten voor halfopen bebouwing en omvat perceel 244/B en 244/C deel (Figuur 1: zone 1). Het deel van perceel 244/C dat in parkgebied ligt, zal worden afgesplitst (Figuur 1: zone 2).

De totale oppervlakte van het terrein waarvoor de omgevingsvergunning wordt aangevraagd, bedraagt **3.486m²**.

Figuur 1: Het plangebied op het Grootchalig Referentie Bestand, aangemaakt op schaal 1/1.000 (bron: geopunt.be)

1.3 Impact van de geplande werken

De initiatiefnemer vraagt een omgevingsvergunning aan voor een verkaveling van 6 halfopen bebouwingen.

De oppervlakte van het plangebied Tremelo (Baal) - Montystraat zal 3.486m² bedragen.

Het terrein heeft thans een oppervlakte van ca. 11.306m².

- Op perceel 244/B staat een woning die zal worden afgebroken.
- Perceel 244/C is onbebouwd. Van dit perceel wordt een deel afgesplitst (Figuur 2 - lot 7).
- Aan de zuidkant van de waterloop is er een erfdienstbare zone voor de toegang tot het achterliggende terrein en voor het onderhoud van de Leibeek, openbare waterloop nr. 2.129.

Het verkavelingsplan omvat:

- De **loten 1 tot 6** met volgende grootte: lot 1 = 615m², lot 2 = 500m², lot 3 = 500m², lot 4 = 500m², lot 5 = 500m² en lot 6 = 817m².
- **Lot 7** zal worden afgesplitst van deze verkaveling. Het lot is 7.760m² groot.
- **Lot 8** zal worden ingelijfd bij het openbaar domein. Het lot heeft een oppervlakte van 44m².

De zone waar de woningen zullen worden gebouwd, is gekend. De exacte uitvoering en de diepte van de verstoringen zijn nog niet gekend. Er wordt standaard rekening gehouden met een minimumverstoring van -0,80 m voor de aanleg van de funderingen van de woningen en de gelijkvloerse bijgebouwen. De eventuele bouw van nutsvoorzieningen, opritten en kelders zijn nog niet uitgewerkt op het bijgevoegde plan.

We besluiten dat het **volledige plangebied** in rekening wordt gebracht bij de **geplande bodemverstoringen** omdat het hier een aanvraag voor een **omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden** betreft.

2. RESULTATEN VAN HET VOORONDERZOEK

Op de volgende onderzoeksvragen werd tijdens het bureauonderzoek een antwoord geformuleerd:

- Welke gegevens bieden de gekende bronnen over archeologie en cultuurhistorie m.b.t. het plangebied?
- Hoe evolueerde het landschap? Is er een evolutie in het grondgebruik ter hoogte van het projectgebied?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief? Wat zijn de gekende verstoringen?
- Is verder aanvullend vooronderzoek noodzakelijk?

De resultaten van het bureauonderzoek worden besproken in deel I, Hoofdstuk 4. Synthese, 4.1.
Conclusies uit de bureaustudie en waardebeoordeling op p. 36-39.

3. ADVIES VOOR HET VERVOLGONDERZOEK

In het programma van maatregelen word een gemotiveerd advies geformuleerd over het al dan niet nemen van maatregelen in functie van het archeologisch erfgoed bij bodemingrepen.

Op basis van de bureaustudie is het mogelijk om voor het Plangebied Tremelo (Baal) - Montystraat een gemotiveerd advies te formuleren of er al dan niet verder archeologisch vooronderzoek moet uitgevoerd worden:

Verdergezet archeologisch onderzoek naar steentijd artefactensites wordt niet geadviseerd omdat:

- Uit de bureaustudie blijkt dat er op zich een eerder lage verwachting is op het aantreffen van deze vindplaatsen:
 - De directe aanwezigheid van de Leibeek, die de noordelijke grens van het perceel vormt, vermindert de kans op het aantreffen van steentijd artefactensites. Het plangebied ligt niet in een gradiëntzone. Bovenstaand argument neemt evenwel niet weg dat er ook in natte contexten archeologische vondsten, sporen en structuren kunnen worden aangetroffen.
 - We situeerden de steentijdregistraties van de CAI en de vindplaatsen die Prof. dr. P.-M. Vermeersch in deze regio bestudeerde op het Digitaal Hoogtemodel. Hierbij stellen we vast dat de CAI-steentijdlocaties -op één site na- in de alluviale vlakte tussen de Grote Laak en de Demer worden aangetroffen. De CAI is uiteraard niet volledig of definitief, maar ze geeft een goede indicatie over de inplanting van de vindplaatsen in het landschap in de omgeving rond het plangebied. Prof. dr. P.M. Vermeersch analyseerde de steentijd vindplaatsen uit het mesolithicum en het neolithiserend mesolithicum in de regio. Hij stelt vast dat de prehistorische vindplaatsen gelegen zijn op de steile uitlopers van de Diestiaanheuvels. Het betreft in bijna alle gevallen ZAfe bodems¹ (38 van de 44 vindplaatsen bevinden zich op ZAfe bodem). ZAfe bodems zijn zeer droge tot matig natte zandgronden met humus en/of ijzer B-horizont en met stenige fase op geelachtig of groenachtig stenig materiaal en bevinden zich op de toppen van de heuvels.
- Pedologisch was het terrein archeologisch interessant vanwege de gekarteerde plaggenbodems Sbm en Sdm. Tijdens de controleboringen hebben we vastgesteld dat het bodemprofiel verstoord is van de humeuze A- tot en met de C-horizonten. B-horizonten zijn niet waargenomen waardoor de kans op intacte steentijdsites is uitgesloten. Het in cultuur brengen van de ongerepte heide naar akker of wei heeft een eerste verstoring van de humuslagen teweeg gebracht. Pas zeer recent, rond 1947, is het terrein in cultuur gebracht voor bosbouw waarbij een naaldbos met een onderlinge afstand van 1m tussen de bomen werd aangeplant. Ook Van Gils en De Bie wijzen erop dat bosbouw leidt tot aantasting van het fragiele steentijd patrimonium². Bij de bouw van de woning is dit bos gekapt waarbij de stronken niet werden uitgefreesd maar zijn uitgetrokken met een kraan.

We besluiten dat indien archeologische vindplaatsen aanwezig zijn, ze niet meer intact bewaard zijn. De kans op kennisvermeerdering inzake steentijdsites is daardoor uitgesloten.

Verdergezet archeologisch onderzoek naar sporensites vanaf het Laat-Neolithicum wordt niet geadviseerd omdat:

- Op basis van de archeologische context is er een eerder lage maar reële verwachting op sporensites.

¹ VERMEERSCH 1976, p. 237-239.

² VAN GILS & DE BIE 2006, p. 1.

- In Tremelo en omgeving zijn er relatief weinig vondsten geregistreerd in de CAI-databank. Het betreft enkele oppervlaktevondsten uit de Bronstijd, een vijftal registraties van Romeins aardewerk en munten tijdens veldprospecties en drie registraties uit de Volle en Late Middeleeuwen. Voor de Nieuwe Tijd vermelden we een viertal verdwenen sites met walgracht en vondsten van aardewerk tijdens veldprospecties.
- De vondstregistraties van de sporensites situeren zich voornamelijk in de alluviale vlakte van de Grote Laak en de Demer maar er zijn evenwel te weinig registraties om hier besluiten uit te kunnen trekken.
- We vestigen de aandacht op toponymie in de nabije omgeving. Verschillende toponiemen *Geestveld*, *Geetsveld*, *Geetsvondel*, *Galgenberg* en *Tummekensberg* zijn naar onze mening archeologisch indicatief.
- De studie van de historische context wees op bodemverstorende activiteiten, met name het in cultuur brengen van de ongerepte heide, het rooien van het aangeplante naaldbos en de huidige inrichting van het terrein met de bouw van de woning.
- De mate van historische verstoring hebben we bepaald tijdens de controleboringen waarbij we de diepte van de moederbodem en de dikte en de aanwezigheid van de verschillende bodemlagen hebben gecontroleerd. De oorspronkelijke bodemopbouw is in het plangebied Tremelo (Baal) - Montystraat niet meer bewaard. De verwachte plaggenbodem hebben we niet meer waargenomen.

We besluiten dat indien archeologische vindplaatsen aanwezig zijn, ze niet meer intact bewaard zijn. De kans op kennisvermeerdering inzake sporensites is daardoor uitgesloten.

Omdat de kans zeer klein tot uitgesloten is om nog intacte sporen aan te treffen die een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan de archeologische en historische kennis van een eventuele archeologische of historische site adviseren we om het projectgebied **vrij te stellen van verder archeologisch onderzoek**³. Een kosten-batenanalyse kan verder onderzoek niet verantwoorden. Om die reden is er geen programma van maatregelen opgesteld.

Bepalingen inzake toevalsvondsten

Indien tijdens de uitvoeringswerken toevalsvondsten worden gedaan, is de melding ervan wettelijk verplicht volgens artikel 5.1.4 van het onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013.

De vondst moet binnen de drie dagen gemeld worden bij het agentschap onroerend erfgoed. De vondst en haar vindplaats moet beschermt worden tot tien dagen na het vinden. Het agentschap komt zo snel mogelijk ter plaatse om de vondst te onderzoeken. Op basis van dat onderzoek kan de termijn van tien dagen verlengd of ingekort worden. Dit onderzoek wordt gefinancierd door de Vlaamse overheid.

Er worden geen afwijkingen voorzien ten opzichte van de Code van Goede Praktijk.

³ Code van Goede Praktijk, p. 50.

Bibliografische referenties

ERVYNCK A., DEBRUYNE S. & RIBBENS R. 2015: *Assessment, Een handleiding voor de archeoloog*. Onroerend Erfgoed, Beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed.

VAN GILS M. & DE BIE M. 2006: Steentijd in de Kempen. Prospectie, kartering en waardering van het laat-paleolithisch en mesolithisch erfgoed, *Centrale Archeologische Inventaris (CAI) II. Thematisch inventarisatie- en evaluatieonderzoek*, VIOE-Rapporten 02, Brussel, 7-16.

VERMEERSCH P.-M. 1976: Steentijdmateriaal uit het noordelijk Hageland (Oudheidkundige repertoria Reeks B XI), Brussel.

Lijst van Figuren

Figuur 1: Het plangebied op het Grootchalig Referentie Bestand, aangemaakt op schaal 1/1.000 (bron: geopunt.be)

Figuur 2: Overzichtsplan van de verkaveling Tremelo (Baal) – Montystraat, op schaal 1/500 (bron: Landmeter B. Feyaerts)

ATELIER ILSE ROOVERS
ARCHEOLOGISCHE STUDIES